

щини" (2010). Вочевидь, аби скласти повне уявлення, користувач має поєднувати матеріали цього бібліографічного покажчика і попередніх, однак незрозуміло, чим відрізняється відбір документів до попередніх видань і до нинішнього, оскільки в ньому також відображено літературу 1998—2010 рр.

У межах розділу спочатку подано відомості про загальні видання та статті з наукових збірників та журналів, які відображають діяльність РОУНБ, потім — публікації про її діяльність до 1991 р. та окремо — після 1991 р., нижче — публікації з місцевої преси з 1992 до 2015 рр. Таке групування є занадто складним і не дотримується єдиного принципу — типологічного, чи тематичного, чи хронологічного.

Четвертий, п'ятий і шостий розділи бібліографічного посібника присвячено історії та сучасному стану розвитку Рівненської обласної бібліотеки для молоді, Рівненської обласної бібліотеки для дітей, бібліотек різних систем і відомств м. Рівного та області.

Матеріал у розділі "Рівненська обласна бібліотека для молоді" згруповано, за винятком чотирьох перших записів, у зворотній хронології (за датами публікацій) — від 2014 до 1994 р. У межах року публікації розташовано за алфавітом прізвищ авторів і назв.

Розділ "Рівненська обласна бібліотека для дітей" складається з підрозділів: "Історія Рівненської обласної бібліотеки для дітей", "Методично-бібліографічні матеріали", "Публікації з періодичних видань". У перших двох підрозділах матеріал розташовано за алфавітом авторів та назв творів друку. За основу упорядкування матеріалу в третьому підрозділі обрано зворотно-хронологічний принцип (від 2015 до 1946 р.). Окремо виділено електронні ресурси.

У розділі "Бібліотеки різних систем і відомств" подано матеріали, які висвітлюють діяльність університетських книгозбірень, бібліотек училищ і технікумів, а також шкільних бібліотек. Окремо виділено підрозділи "Видання Обласної наукової медичної бібліотеки" та "Наукова бібліотека Національного університету "Острозька академія", в яких застосовано алфавітне розташування бібліографічних записів. У підрозділі "Централізована бібліотечна система м. Рівне" наявні рубрики "до 1991 року" і "з 1991 року", а також без назви — електронні ресурси.

Найбільший у покажчику сьомий розділ — "Районні/міські централізовані системи публічно-шкільних бібліотек", присвячений роботі районних бібліотечних систем. Укладач згрупував матеріал у шістьнадцять підрозділів за алфавітом назв районів області. Внутрішнє групування в

підрозділах одноманітне: спочатку публікації в збірниках, матеріалах конференцій; потім — на сторінках газет; наприкінці — електронні ресурси. Розташування записів у найдрібнішій рубриці здійснено за алфавітом авторів і назв.

Загалом, бібліографічне групування в рецензованому посібнику є, на нашу думку, занадто складним. Варто було б обрати один провідний спосіб групування, найкраще — тематичний, як на першому рівні, тобто на рівні визначення основних розділів, так і при визначенні підрозділів.

Бібліографічну характеристику більшої частини документів обмежено бібліографічним описом. Як позитивну рису рецензованого науково-допоміжного покажчика відзначимо наявність анотацій довідкового та уточнювального характеру, що конкретизують зміст певного документа.

Перевагою посібника є наявність допоміжних покажчиків: іменного (з відзначенням персоналії), покажчика назв (праць, описаних під назвою) та географічного, що суттєво полегшують читачам цільовий пошук необхідної інформації. Особливу цінність має останній — географічний покажчик, який дає змогу швидко віднайти матеріали про конкретні міста і селища.

Варто відзначити, що рецензоване видання має гарне художнє оформлення, виконане рівненським видавництвом "Волинські обереги" на високому поліграфічному рівні.

Без сумніву, вихід у світ науково-допоміжного бібліографічного покажчика "З історії бібліотек краю" є подією, яка не залишить байдужими ні бібліотекарів-практиків, ні викладачів та студентів вищих навчальних закладів цього профілю. На нашу думку, відображені матеріали зацікавлять й інших дослідників краю чи історії культурного життя України. Адже наукова цінність покажчика полягає в тому, що це перше видання, яке охоплює значний хронологічний період історії бібліотек Рівненської області — від часів середньовіччя до сучасного етапу розвитку бібліотечної справи.

Юлія Остапчук,

*кандидат наук із соціальних комунікацій,
доцент кафедри документальних комунікацій
і бібліотечної справи РДГУ*

Галина Швецова-Водка,

*доктор історичних наук,
професор кафедри документальних комунікацій
і бібліотечної справи РДГУ*

Надійшла до редакції 9 грудня 2016 року

Наукова творчість у культурології і мистецтвознавстві: фундаментальний підхід

Шейко В. М. *Наукова творчість у галузі культурології і мистецтвознавства : навч. посіб. / В. М. Шейко, Ю. П. Богущький, Н. М. Кушнарєнко. — Харків : ХДАК, 2016. — 330 с.*

В умовах сьогодення наукова творчість значною мірою визначає напрями і тенденції розвитку сучасного суспільства. Особливого значення набуває формування нової інтелектуальної еліти, здатної до ефективного вирішення основних проблем та забезпечення

подальшого розвитку науки, освіти, культури. Високий культурний рівень українського суспільства є вагомим фактором інтеграції України в європейський і світовий науково-

освітній простір. Тому посилюється увага до таких нових освітніх та наукових напрямів, як культурологія і мистецтвознавство. Підготовка висококваліфікованих наукових і науково-педагогічних кадрів значною мірою залежить від навчально-методичного забезпечення їхньої орієнтації в методології та методиці організації наукового дослідження різних рівнів з урахуванням специфіки культурологічних і мистецтвознавчих дисциплін. Вихід друком навчальної книги "Наукова творчість у галузі культурології і мистецтвознавства", авторами якої є широковідомі вчені не тільки в Україні, а й за кордоном, вважаємо своєчасним.

Посібник присвячено своєрідності наукової творчості у культурології та мистецтвознавстві. Центральне місце належить змісту наукового дослідження: підходам, принципам, методам, процедурам процесу синтезування нового знання та висвітленню загального й специфічного в науковій творчості культурологічної й мистецтвознавчої галузей.

Структурно навчальний посібник складається з передмови, п'яти розділів, післямови, списку рекомендованої літератури.

У передмові надано відомості про найважливіші тенденції в сучасній культурно-мистецькій сфері України, визначено основні чинники формування цілісної сфери наукових досліджень у галузі культурології і мистецтвознавства, обґрунтовано вибір і послідовність викладення матеріалу.

Перший розділ "Специфіка науково-дослідницької діяльності" складається з трьох підрозділів, присвячених основним концептам науки — стратегічно важливої сфери людської діяльності, спрямованої на продукування нових знань про природу, суспільство і мислення; особливостям наукової комунікації як процесу обміну інформацією між ученими і спеціалістами, її формам, видам, типам; ролі академічної школи в науково-дослідному процесі й основним ознакам, що надають змоги ідентифікувати творче об'єднання дослідників.

Змістовними, особливо цікавими і корисними є матеріали другого розділу "Методологія культурологічного дослідження", що складається з дев'яти підрозділів. У ньому розглянуто загальну методологію науково-культурологічної творчості, функції методології, методологічні засади культурології як науки, культуру як специфічний об'єкт і предмет дослідження, методологічну рефлексію культурологічних і мистецтвознавчих досліджень, застосування філософської, загальнонаукової й конкретно наукової методології в культурологічних дослідженнях, специфіку загальнонаукової та спеціальної методології культурологічних досліджень, емпіричні й теоретичні методи вивчення культури.

Автори рецензованого навчального посібника на основі узагальнень українських та зарубіжних дослідників розкривають різні підходи щодо поняття "методологія" й формування методологічних засад культурології як науки; обґрунтовують власне бачення методології культурологічного дослідження як комплексу інтелектуальних моделей, академічних традицій, пізнавальних підходів і методів, що групуються навколо концепту "культура"; характеризують значний арсенал загальнонаукових методологічних підходів з погляду культурології: історичний, системний, аксіологічний, антропологічний, феноменологічний, герменевтичний, компаративний, психологічний, семіотичний, синергетичний, культурологічний, соціологічний, інформаційний, цивілізаційний, гендерний, біографічний, теологічний тощо.

Нетрадиційність і оригінальність авторського підходу виявляються у висвітленні особливостей методології культурологічних досліджень, пропозиції певного алгоритму пошуку методологічних основ конкретного дослідження.

У третьому розділі посібника "Теоретико-методологічні засади дослідження мистецтва", який має три підрозділи, визначено знаннєві передумови успішної наукової діяльності в галузі мистецтвознавства, висвітлено класичні канони аналізу мистецтва, докладно розглянуто особливості методології досліджень мистецтвознавчої проблематики.

Значну увагу автори навчального посібника приділили науковій творчості в галузі музикознавства, характерні риси якої розкрито в четвертому розділі "Методологія і методи музикознавчого дослідження". У шести його підрозділах подано оригінальний матеріал щодо розкриття музикознавства як об'єкта наукового дослідження, концептуального осмислення музичного мистецтва крізь призму історико-теоретичної рефлексії, охарактеризовано поняттєвий апарат методології музикознавства, систему основних наукових підходів і методів музикознавчих досліджень, акцентовано

на особливостях досліджень у теоретичному музикознавстві, окреслено методологічну проблематику в сучасному музикознавстві.

Інноваційними є матеріали останнього, п'ятого, розділу "Самобутність наукових шкіл культурологічного і мистецького спрямувань", який складається з п'яти підрозділів. У них розкрито загальне ставлення до проблеми наукових шкіл; подано специфічні характеристики культурологічно-мистецьких шкіл, які поєднують науковий, творчий та освітній процеси; висвітлено своєрідність науково-мистецьких шкіл, надано їхню класифікацію; виокремлено ознаки виконавської, акторської та режисерської шкіл.

Цей розділ вдало завершує навчальний посібник, оскільки саме науковій школі належить важлива роль у продукуванні й успішній реалізації нових креативних ідей, підготовці кваліфікованих кадрів. Українські наукові школи нагромадили потужний інтелектуальний потенціал, який слід ефективно використовувати як фундаментальний освітній матеріал для підготовки нового покоління фахівців, зокрема в галузі культурології та мистецтва.

Рекомендований список літератури містить 80 назв публікацій, що вийшли друком упродовж останнього десятиліття. Це навчальні підручники і посібники, присвячені характеристиці методів і методології науково-дослідної роботи; ґрунтовні методологічні дослідження окремих аспектів культурології і мистецтвознавства; наукові статті переважно українських авторів.

Навчальний посібник слугуватиме важливим підґрунтям для організації і проведення культурологічних і мистецтвознавчих досліджень студентів, аспірантів, науковців. Кожен розділ містить запитання для самоконтролю, що сприяє самоперевірці знань, умінь, навичок студентів.

Рецензоване видання написано на високому професійному та методичному рівнях, збагачує освітній процес новим фундаментальним знанням, визначає основи організації наукової творчості, є ґрунтовною відповіддю на інтенсивний розвиток культурологічних і мистецтвознавчих наукових дисциплін.

Висвітлений авторами методологічний інструментарій можна ефективно екстраполювати на книгознавство, бібліотекознавство та бібліографознавство. По-перше, численні сучасні дослідження цього наукового напрямку заявляють про себе як про культурологічні. Бібліотеку з позицій культурологічного підходу можна розглядати як специфічну культурну форму, культурний феномен, культурний інститут тощо. По-друге, розглянуті авторами навчального посібника філософські та загальнонаукові підходи і методи є наскрізними, базовими, що використовуються не лише в культурології і мистецтвознавстві, а й майже в усьому сучасному знанні, зокрема в "предметному полі" книгознавства, бібліотекознавства, бібліографознавства. Відомо, що дослідження на стику наук, дослідження, що використовують різні підходи і методи, досягають найзначущих наукових результатів. Їхнє поширення в книгознавстві, бібліотекознавстві, бібліографознавстві гарантує розвиток цих наук і забезпечує їх новими знаннями. Отже, читачка аудиторія рецензованого посібника має бути значно ширшою через залучення до неї книгознавців, бібліотекознавців, бібліографознавців, представників сфери соціальних комунікацій.

*Ганна Шемасва,
доктор наук із соціальних комунікацій,
професор кафедри бібліотекознавства
та інформаційно-аналітичної діяльності ХДАК*

Надійшла до редакції 25 серпня 2016 року